

עפ"ג 20766/02/14 - משה שאיר נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים
לפני כב' השופט י' נועם

עפ"ג 20766-02-14 משה שאיר נ' מדינת ישראל

המערער משה שאיר
ע"י ב"כ עו"ד א' להמן

נגד

המשיבה מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

פסק דין

1. לפנינו ערעור על גזר-דינו של בית-משפט השלום בירושלים בת"פ 42415-04-10. בהכרעת-דין, שניתנה ביום 31.5.12, הורשע המערער בבית-משפט קמא (כב' השופט ש' פינברג), על-יסוד הודאתו ובמסגרת הסדר טיעון, בעבירות שיוחסו לו בכתב-האישום המתוקן. בגדרו של האישום הראשון הורשע המערער ב-30 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות - לפי סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק), וב-22 עבירות של גניבה בידי מורשה - לפי סעיף 393(2) ו-3(3) לחוק. במסגרת האישום השני הורשע המערער בשמונה עבירות של ניהול פנקסי חשבונות ורשומות כוזבים - לפי סעיף 220(4) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן - הפקודה), ובשמונה עבירות של השמטת הכנסה מתוך דו"ח - לפי סעיף 220(1) לפקודה. גזר-דינו של המערער ניתן ביום 29.12.13 על-ידי מותב אחר (כב' השופט א' קורנהאוזר) - לשנים-עשר חודשי מאסר בפועל, לשמונה חודשי מאסר על-תנאי שלא יעבור בתוך שלוש שנים עבירה שבה הורשע מסוג פשע, ולחמישה חודשי מאסר על-תנאי שלא יעבור בתוך שלוש שנים עבירה שבה הורשע מסוג עוון וקנס בסך 25,000 ₪.

2. להלן תמצית העובדות העומדות ביסוד הודאתו והרשעתו של המערער. המערער, ששימש בתקופות הרלבנטיות לאישומים כיועץ מס, קיבל מלקוחותיו שיקים ריקים (חתומים אך ללא סכום חיוב) כדי לשלם באמצעותם מקדמות לרשויות המס. באותן התקופות ניהלו הוא ורעייתו עסקים עצמאיים, כל אחד בהתאם לתחום עיסוקו. על-פי האישום הראשון, במהלך השנים 2000-2007 מילא המערער את פנקסי המקדמות שקיבלו לקוחותיו מרשויות המס בפרטים עבור לקוחותיו, ובמקביל מילא את השיקים הריקים. עבור חלק מהלקוחות הוא ערך את הרישומים ומילא את השיקים כנדרש; ולגבי חלק אחר - שילם בשיק אחד את המקדמות עבורם. באופן זה, נותרו בידי המערער שיקים ריקים של

חלק מהלקוחות. בשיקים אלה השתמש המערער, שלא בידיעת הלקוחות וללא הסכמתם, כדי לשלם לרשויות המס את המקדמות עבור העסק שלו ועבור העסק של אשתו. הוא שילם באופן זה, בסך הכל, בשנות המס האמורות, סכום כולל של 1,158,923 ₪, וקיבל לידי החזר מס בשל תשלום עודף בסך כולל של 552,319 ₪. בגין מעשים אלו הורשע המערער, כאמור, ב-30 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות וב-22 עבירות של גניבה בידי מורשה. על פי האישום השני, הסכומים המצטברים בסך 1,158,923 ₪ היוו עבור המערער הכנסה לא מדווחת שלא נרשמה בספריו; זאת שעה שאף קיבל בגינם החזרים מרשויות המס בסך 552,319 ₪. הואיל והמערער לא דיווח על הסכומים האמורים כהכנסות, ואף ניהל פנקסי חשבונות ורשומות כוזבים שבהם השמיט את ההכנסה האמורה - הורשע הלה בשמונה עבירות של ניהול פנקסי חשבונות ורשומות כוזבים ובשמונה עבירות של השמטת הכנסה מתוך דו"ח.

3. המערער הנו בן 53, נשוי ואב לשניים. הוא שימש במועדים הרלבנטיים כיועץ מס עצמאי, ובמהלך הדין בערעור נתחוויר כי הוא ממשיך לשמש כיועץ מס עד היום חרף הרשתתו. בגזר-דינו הדגיש בית-משפט קמא את חומרת העבירות, הן עבירות המס והן עבירות המרמה שביצע המערער כלפי לקוחותיו. הואיל והרשתתו של המערער ניתנה עוד בטרם נכנס לתוקפו תיקון 113 לחוק העונשין, ניתן גזר-הדין ללא קביעת מתחם ענישה, אך בית-משפט קמא מצא מקום כלשונו "להתחשב ברוח האמור בתיקון לחוק ובעקרונותיו". בית-משפט קמא מנה שורה של נסיבות המקנות מימד מחמיר לעבירות, והמצדיקות לשיטתו הטלת מאסר בפועל. בהקשר זה ציין בית-משפט קמא, בין-השאר, את ריבוי העבירות וביצוען על-פני תקופה ממושכת של כשמונה שנים; את ההיקף הכספי הניכר של העבירות - בסך כולל של 1,158,923 ₪, וכן, בנוסף - קבלת החזרי מס בסכום כולל של 552,319 ₪; את ביצוען של העבירות בתחכום ובשיטתיות על-ידי מי ששימש כיועץ מס, תוך שימוש בידע המקצועי שלו לשם ביצוען; ואת המעילה של המערער באמון שניתן בו על-ידי לקוחותיו. במסגרת גזר-הדין, נדרש בית-משפט קמא לטענתו של המערער, לפיה במקרים דומים לא נהגה המדינה לייחס לנאשמים עבירות מס, כמו אלו שהמערער הורשע בהן באישום השני, בנוסף לעבירות המרמה. בהקשר זה ציין בית-משפט קמא, כי בנסיבות המקרה דנן ראוי היה לייחס למערער גם את ביצוע העבירות הנדונות באישום השני, כפי שנעשה. עם זאת, בית-המשפט היה מוכן לצאת מההנחה, לצורך גזירת הדין, שהמעשים הנדונים באישום השני "נבלעים" באישום הראשון, ושלא להחמיר בעונשו של המערער מעבר לעונש ההולם בגין האישום הראשון. במסגרת שיקוליו לקולא, הביא בית-משפט קמא בחשבון את הודאתו של המערער, את העובדה שאין לחובתו הרשעות קודמות, את נסיבות האישיות שתוארו בהרחבה בתסקיר שירות המבחן ואת המחויבות שנטל המערער לפצות את נפגעי העבירה. בהקשר האחרון ציין בית-משפט קמא, כי המערער פנה ללקוחותיו והשיב להם את הכספים שאותם נטל במרמה, וכן הגיע להסכם שומה עם רשויות המס כדי להשיב לקופה הציבורית את הסכום שנגזל ממנה. בית-משפט קמא הבהיר, כי בנסיבות האמורות לקולא יש אמנם כדי להקל במידת העונש, אך אין בהן כדי לפטור את המערער מריצוי מאסר של ממש. בהתחשב במכלול השיקולים האמורים, גזר בית-משפט קמא את דינו של המערער לעונשים

4. ב"כ המערער מלין בערעורו על חומרת העונש, ומתמקד ברכיב המאסר בפועל. לטענתו, טעה בית-משפט קמא בקבעו, כי בנוסף לגניבה בידי מורשה בסכום של כ-1.1 מיליון ₪, קיבל המערער החזרי מס בסכום כולל של 550,000 ₪. בהקשר זה טוען המערער כי לא מדובר בקבלת סכום "בנוסף", אלא "בחופף", דהיינו - מתוך הסכום שלקוחותיו שילמו לרשויות המס, קיבל החזרים, ולא בנוסף לסכומים האמורים. עוד גורס ב"כ המערער, כי שגה בית-משפט קמא בכך שלא נתן את המשקל ההולם להסרת המחדל בתחום המיסים ולהחזרת הכספים ללקוחות - נפגעי הגניבה. לטענתו, נטילת האחריות המיידית ופיצוי הנפגעים בתכוף לאחר פרסום הפרשה - מצדיקים הימנעות מהטלת מאסר בפועל. בנוסף טען ב"כ המערער, כי היה מקום להקל בדינו של מרשו, הואיל והמאשימה לא נהגה בעבר לייחס לנאשמים בגין מעשים דומים גם עבירות מס, מעבר לעבירות הגניבה והמרמה. כן גרס ב"כ המערער, כי חלוף הזמן מעת ביצוע העבירות ונסיבותיו האישיים של המערער, מצדיקים אף הם הימנעות מהטלת מאסר. בנוסף ציין ב"כ המערער, כי החלטתו של כב' השופט פיינברג להפנות את המערער לממונה על עבודות השירות, יצרה אצל המערער "ציפייה סבירה" לכך שיוטלו עליו עבודות שירות.

5. באת-כוח המשיבה גורסת, כי אין להתערב בגזר-דינו של בית-משפט קמא. היא ציינה, כי עבירת המס היא משנית, יחסית, לעבירות המרמה והגניבה; והדגישה כי עיקר החומרה הוא בעבירות המרמה והגניבה, אשר בוצעו בתחכום תוך הפרת האמון כלפי הלקוחות.

6. הלכה היא, כי בית-המשפט לערעורים אינו גוזר מחדש את העונש, אלא בוחן את סבירות גזר-הדין של הערכאה הדיונית. התערבות בגזר-הדין תיעשה במקרה שבו נמצא כי נפלה בגזר-הדין טעות מהותית או שהעונש שנגזר סוטה באופן קיצוני מרמת הענישה הראויה. נפסק, כי גדרי ההתערבות האמורים נותרו על כנם גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין (ע"פ 7430/13 שחרוך טוחסנוב נ' מדינת ישראל (3.3.14); וכן ראו: ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל (5.8.13); וע"פ 3151/13 עבדאללה נ' מדינת ישראל (24.4.14), בפסקה 10).

7. לאחר שבחנו את טיעוני הצדדים, סבורים אנו כי דין הערעור להידחות. ראש לכל יש לדחות את טענת המערער בדבר ציפייה סבירה לכך שיושת עליו מאסר בעבודות שירות, בעקבות הפנייתו לממונה על-ידי כב' השופט פיינברג. מדובר בטענה חסרת בסיס, שכן המערער הופנה לממונה בעקבות הסדר הטיעון. בגדרו של ההסדר הוסכם, כי המערער יודה בעובדות כתב-האישום המתוקן, וכי לבקשתו יוזמנו - הן תסקיר משירות המבחן והן חוות דעת מטעם

הממונה על עבודות השירות. במסגרת ההסדר אף הובהר, כי המאשימה אינה מתנגדת להגשת חוות דעת מטעם הממונה, אולם תעתור למאסר בפועל. זאת ועוד, לאחר הודאתו של המערער, ובטרם ניתנה הכרעת-הדין, אף צוין מפיו של המערער בפרוטוקול, כי הוא מודע לכך שחוות דעתו של הממונה אינה מחייבת את בית-המשפט. משכך, אין בסיס לטענה בדבר "ציפייה" או הסתמכות.

באשר לטענת המערער בדבר טעותו של בית-המשפט בעניין היקף המרמה, הרי שמעיון בגזר-הדין עולה שבית-משפט קמא תיאר במדויק את מעשי ההונאה והמרמה, בהתאם לכתב-האישום המתוקן, עת צוין כי המערער ביצע עבירות של גניבה בידי מורשה בהיקף כולל של 1,158,923 ₪, וכי בנוסף הורשע הלה בקבלת החזרי מס בסכום כולל של 552,319 ₪, זאת מתוך הכספים ששילם לרשויות המס כמקדמות באמצעות סכומי הכסף שגנב מלקוחותיו.

ומכאן לגופו של הערעור. העבירות שהמערער הורשע בהן חמורות בטיבן ובנסיבותיהן, הן ובעיקר אלו הנדונות באישום הראשון, והן אלו נושא האישום השני, אשר פורטו בהרחבה לעיל. הנסיבות חמורות נוכח ביצוע העבירות על-ידי יועץ מס, אגב מעילה באמון שנתנו בו לקוחותיו; ביצוען של העבירות על-פני תקופה ארוכה של שנים, בשיטתיות ובתחכום, תוך ניצול מעמדו של המערער כיועץ מס; והשיעור הניכר של הסכומים שבהם מדובר. נסיבות ביצוע העבירה מחייבות הטלת מאסר של ממש, לריצוי בין כותלי הכלא, זאת משיקולים של גמול והוקעת המעשים, ומטעמים של הרתעה אפקטיבית ממשית - אישית וכללית. בית-משפט קמא הביא במניין שיקוליו לעונש את הנסיבות לקולא, ובכללן - הודאת המערער, נסיבותיו האישיות שצוינו בתסקיר שירות המבחן ובטיעוני הסניגור, החזרת כספי הגניבה והסדר השומה שאליו הגיע עם רשויות המס. העונש שהושת על המערער הולם את העבירות שביצע בהתחשב בכלל הנסיבות, מאזן בין מכלול שיקולי הענישה לחומרה ולקולא, ואינו סוטה באופן ניכר מרמת הענישה בנסיבות דומות. משכך, דין הערעור להידחות.

8. אשר על כל האמור לעיל, הערעור נדחה.

המערער יתייצב לריצוי המאסר בפועל ביום 1.9.14 בשעה 09:00 בבית המעצר "ניצן" שבמתחם כלא איילון ליד רמלה.

המזכירות תמציא עותקים מפסק-הדין (באמצעות פקסימיליה) לפרקליטות, לסניגור ולשירות המבחן.

על הסנגור להודיע למערער.

ניתן היום, כ"ט בתמוז התשע"ד, 27 ביולי 2014, בהיעדר הצדדים (על-פי הסכמתם).

משה בר-עם, שופט

כרמי מוסק, שופט

יורם נועם, שופט